

Urszula Okulska

Uniwersytet Warszawski

ORCID: 0000-0002-3757-0408

u.okulska@uw.edu.pl

Rozdział 4

Socjolingwistyka

Streszczenie

Socjolingwistyka jest dziedziną interdyscyplinarną, która wyrosła w połowie XX w. w celach badania wpływów społeczeństwa na język, a także języka na społeczeństwo. Inspirowana zblizonymi kierunkami nauk społecznych (socjologią, antropologią i etnografią), socjolingwistyka wysunęła na pierwszy plan zagadnienia wielojęzyczności, zmiany i zróżnicowania języka oraz interakcji językowej. Efektem wieloletnich prac w tych obszarach są kluczowe pojęcia socjolingwistyczne, np. dyglosja/poliglosja, kontekstualizacja, kody językowe i ich mieszanie/przełączanie, odmiany języka, zmienne socjolingwistyczne, dialekty społeczne i regionalne, wspólnoty komunikacyjne i wspólnoty praktyk społecznych czy mobilność społeczna. Niniejszy rozdział przedstawia najważniejsze działy socjolingwistyki wraz z charakterystyką typowych dla nich badań oraz problemów. Prezentowany materiał omówiony jest z perspektywy trzech głównych nurtów, które wyznaczają zarówno tło historyczne socjolingwistyki, jak i kierunki jej współczesnego rozwoju. Należą do nich: socjologia języka (makrosocjolingwistyka), badania nad zmianą i zróżnicowaniem językowym (mikrosocjolingwistyka), a także socjolingwistyka interakcyjna. Głównymi zainteresowaniami podejścia „makro” są kontakty językowe i wynikające z nich procesy utrzymania, odradzania się lub śmierci języków, przesunięcia statusu języków mniejszościowych lub większościowych, efekty lojalności językowej lub porzucania języków czy realizacje polityki i planowania językowego. Z kolei podejście „mikro” skupia się na zróżnicowaniu języka i jego zmianach pod wpływem czynników społecznych, takich jak pochodzenie, wiek, płeć, wykształcenie czy przynależność kulturowa. Badania te postępują się w szczególności

---

Nota bibliograficzna:

Okulska, Urszula (2025): Socjolingwistyka. [W:] Topczewska, U., Jopek-Bosiacka, A., Leńko-Szymańska, A., Szupica-Pyrzanowska, M. (red.): *Lingwistyka stosowana. Kompendium*, t. II: *Język w badaniach interdyscyplinarnych*, pod red. M. Szupicy-Pyrzanowskiej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 95–113. DOI: 10.7366/978836809139704.

metodami różnicowania, często wykorzystując socjologiczne techniki pomiaru gęstości sieci społecznych czy (w analizach przedziałów wiekowych) kryteria czasu realnego i rzekomego. Trzeci z omawianych nurtów, podejście interakcyjne, zajmuje się analizą szeroko pojętej komunikacji społecznej i międzykulturowej. Kładąc nacisk na studia kontekstowe, dział ten otwarcie nawiązuje do analizy dyskursu, którą traktuje jako metodę prowadzonych badań jakościowych.

Słowa kluczowe: socjolingwistyka, makrosocjolingwistyka, zróżnicowanie i zmiana językowa, mikrosocjolingwistyka, socjolingwistyka interakcyjna

Sociolinguistics

Abstract

Sociolinguistics is an interdisciplinary field that emerged in the mid-20th century to study the influences of society on language and, conversely, of language on society. Inspired by related disciplines in the social sciences (sociology, anthropology, and ethnography), sociolinguistics has brought to the forefront issues such as multilingualism, language change and variation, as well as linguistic interaction. Decades of research in these areas have yielded key concepts central to sociolinguistics, including diglossia/polyglossia, contextualisation, code-mixing/switching, language varieties, sociolinguistic variables, social and regional dialects, speech communities, communities of practice, and social mobility. This chapter outlines major branches of sociolinguistics, specifying their typical research areas and problems. The discussion is framed within three primary approaches that define both the historical background and the contemporary directions of sociolinguistics: the sociology of language (macrosociolinguistics), studies of language change and variation (microsociolinguistics), and interactional sociolinguistics. The 'macro' approach focuses on language contact and its consequences, such as language maintenance, revival or death, shifts in the status of minority or majority languages, effects of language loyalty or loss, and the implementation of language policies and planning. In contrast, the 'micro' approach examines language variation and change influenced by social factors such as social origin, age, gender, education, or cultural belonging. These studies employ variationist methods, often utilising sociological techniques, such as measurements of social network density or (in age cohorts) real-time and apparent-time criteria. The third approach, 'interactional sociolinguistics', focuses on the analysis of broadly understood social and intercultural communication. Emphasising contextual studies, this branch explicitly connects with discourse analysis, which it treats as a method for conducting qualitative research.

Keywords: sociolinguistics, macrosociolinguistics, language variation and change, microsociolinguistics, interactional sociolinguistics